

Народна банка на Република Македонија
Дирекција за истражување

Месечна информација

10/2008

ноември, 2008 година

С О Д Р Ж И Н А

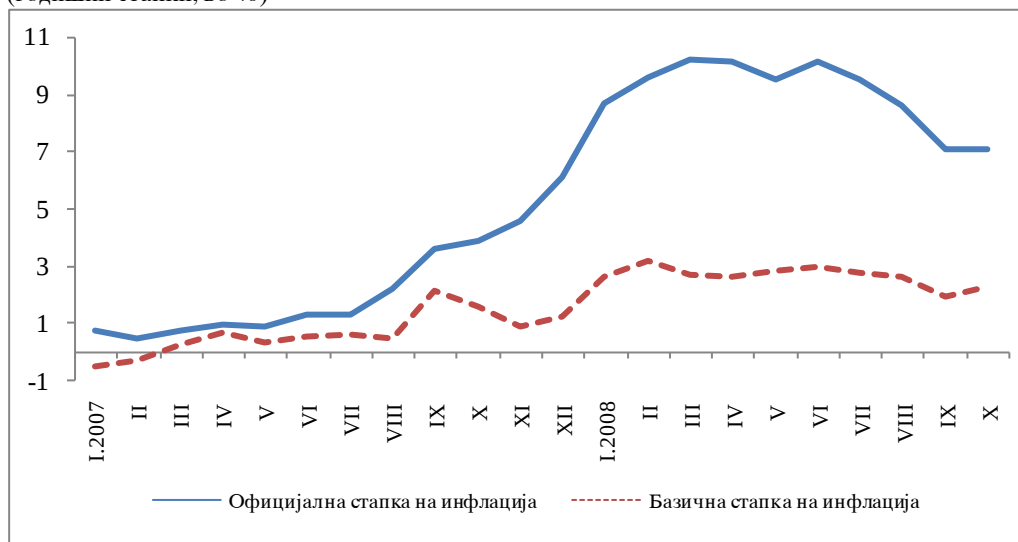
1. ЦЕНИ	3
<i>1.1. Анкејта за инфлацистките очекувања</i>	<i>5</i>
2. ПЛАТИ.....	7
3. ЕКОНОМСКА АКТИВНОСТ.....	8
4. БИЛАНС НА ПЛАЌАЊА.....	10
5. МОНЕТАРНИ АГРЕГАТИ.....	13
6. КРЕДИТИ НА БАНКИТЕ	16
7. КАМАТНИ СТАПКИ И ДЕВИЗЕН КУРС	18
СТАТИСТИЧКИ ПРИЛОГ	22

1. ЦЕНИ

Тримесечното постојано намалување на **општото ниво на потрошувачките цени** беше прекинато во октомври 2008 година, при забележан месечен пораст од 0,7%. Ваквото движење на ценовното ниво главно произлегува од сезонските влијанија на повисоките цени на свежиот зеленчук за 28,1%, а дополнително придонесоа и повисоката цена на месечната претплата за кабелска телевизија¹, повисоките цени на сообраќајните средства и на обувките. Од друга страна, согласно со движењето на цената на суровата нафта на светските берзи, дефлациски движења забележаа домашните цени на нафтените деривати, како и цените на маслото за јадење и свежото овошје. Месечната инфлација од 0,7% во октомври предизвика годишната стапка на инфлација да се задржи на истото ниво од тоа во септември (7,1%). Стабилните движења на годишно ниво придонесоа за натамошно забавување на кумулативниот раст на цените, којшто изнесуваше 9,0%, наспроти 9,3% во септември 2008 година. Околу 72% од досегашниот кумулативен пораст на цените се објаснуваат со повисоките цени на храната, додека заедничкиот придонес на храната и енергијата изнесува околу 86%.

Од аспект на **базичната инфлација**, во октомври беше прекинат трендот на забавување на нејзиниот раст, при што годишната базична стапка на инфлација изнесува 2,3% (наспроти 1,9% во септември). Порастот на базичната инфлација е резултат на зголемените цени на сообраќајните средства, на производите за хигиена и на повисоките цени на обувките. Базичната стапка на инфлација за првите десет месеци изнесува 2,7%.

Графикон 1
Остварена и базична инфлација
(годишни стапки, во %)

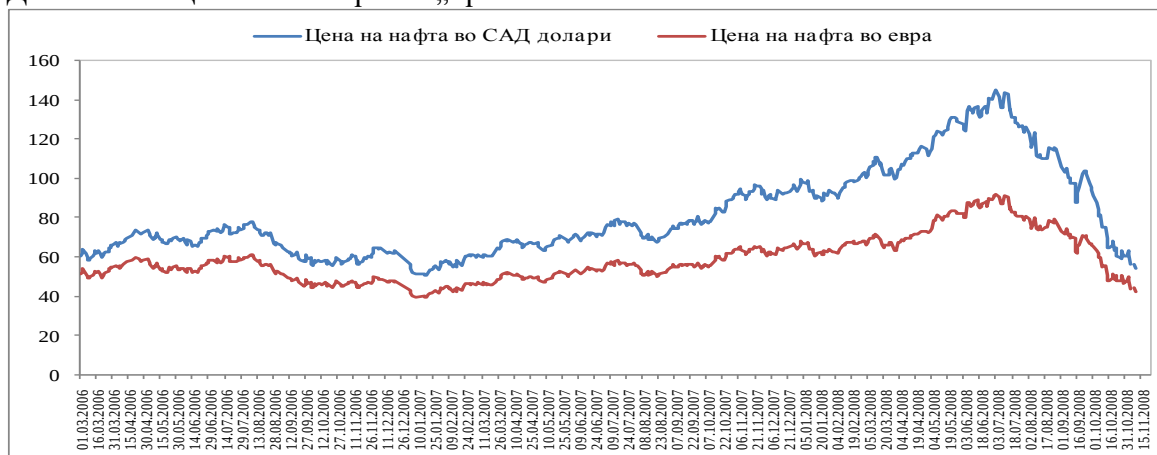
Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија и НБРМ.

¹ Од 1. октомври 2008 година кабелскиот оператор „Кејблтел“ ги зголеми цените на своите услуги за 28,5%, но паралелно на пазарот отвори уште два нови сервиси: фиксна телефонија и телевизија (домашно кино).

Во текот на октомври 2008 година, цената на суровата нафта на светските берзи бележи нагло намалување, така што просечната цена на нафтата од типот „брент“ во октомври изнесуваше 71,6 САД-долари за барел (слично на нивото од јуни 2007 година) и е за 26,4% пониска од просечната цена во септември. Наглото намалување на цената може да се објасни со падот на побарувачката за нафта предизвикан од глобалната финансиската криза и падот на глобалната економска активност, најновите предвидувања на ОПЕК за натамошен пад на побарувачката и во 2009 година, како и поради објавените извештаи на Американската информативна управа за енергетика за пораст на залихите на сурова нафта². Со цел да се одбранат од понатамошно опаѓање на цената на нафтата, земјите-членки на ОПЕК, на последниот вонреден состанок на 24. октомври, одлучија да го намалат дневното производство на нафта за 1,5 милиони барели почнувајќи од 1. ноември 2008 година.

Графикон 2

Движење на цената на нафтата „брент“

Извор: Управа за информации за енергетиката (The Energy Information Administration) - статистичка агенција на Министерството за енергетика на САД.

И покрај рестриктивната понуда, цената на суровата нафта во првата декада на ноември изнесуваше, во просек, околу 60 САД-долари за барел и во однос на просекот од октомври 2008 година е пониска за 16,6%, поради предвидувањата за позначајно намалување на глобалната побарувачка за нафта за следната година, објавените податоци на САД што прикажуваат слаби економски остварувања, како и најновиот податок за намалениот увоз на нафта од страна на Кина во октомври 2008 година. Согласно со ваквите движења, Регулаторната комисија за енергетика, на седницата одржана на 10.11.2008 година, донесе одлука за намалување на рафинериските и на малопродажните цени на нафтените деривати во просек за 7,8%, односно за 5,4%.

Остварената годишна инфлација во октомври е пониска од проектираната³, покажувајќи можност за остварување пониска инфлација во однос на проекцијата за крајот на 2008 година (5,9%). Од друга страна, со оглед на донесената одлука за

² Агенција за статистички податоци во врска со нафтата на САД, Енерги информативна администрација (Energy Information Administration), Оил маркетер (Oil marketer) и Оил маркет рипорт (Oil market report).

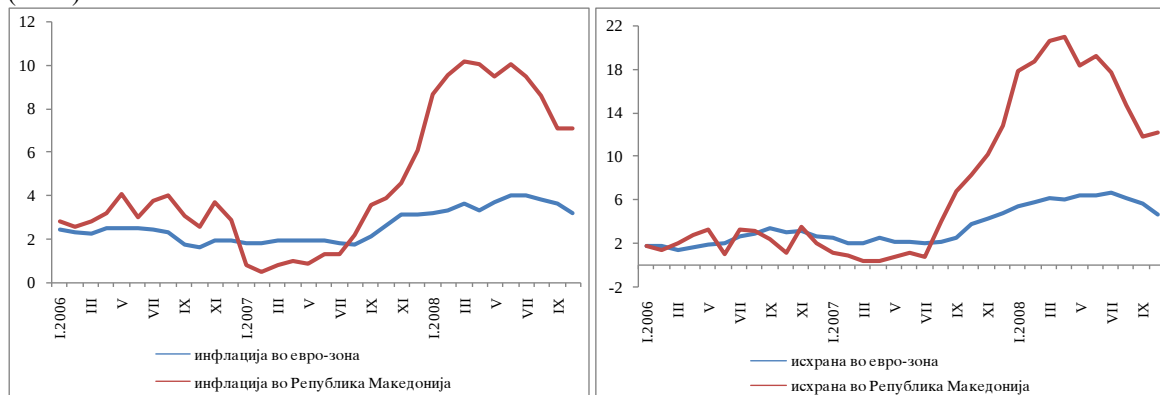
³ Се однесува на проекцијата од август.

пораст на домашната цена на електричната енергија од ноември, годишната инфлација можно е да биде малку повисока од проекцијата.

Забавувањето на годишната стапка на **инфлација во евро-зоната**⁴, започнато од август, продолжи и во октомври 2008 година, при што таа се сведе на 3,2% (наспроти 3,6% во септември). Наглото намалување на цената на нафтата и храната на светскиот пазар, особено во текот на октомври 2008 година, е главен фактор што придонесе за значајното забавување на динамиката на годишната инфлација. Сепак, и натаму најзначаен придонес за инфлацијата имаат порастот на цените на енергентите (гасот, нафтата за домаќинства и горивата за транспорт) и цените на храната (житни производи, млечни производи, јајца). Дефлациски промени и натаму бележат цените на телекомуникациските услуги, автомобилите, облеката и информациско-технолошката опрема. Согласно со ваквите движења, на 6. ноември ЕЦБ донесе одлука за намалување на каматните стапки за 0,5 процентни поени со ефект од 12 ноември 2008 година.

Графикон 3

Годишни стапки на инфлација и цени на исхрана во евро-зоната и во Македонија (во %)

Извор: ЕУРОСТАТ и ДЗС.

1.1. Анкејта за инфлацистичките очекувања

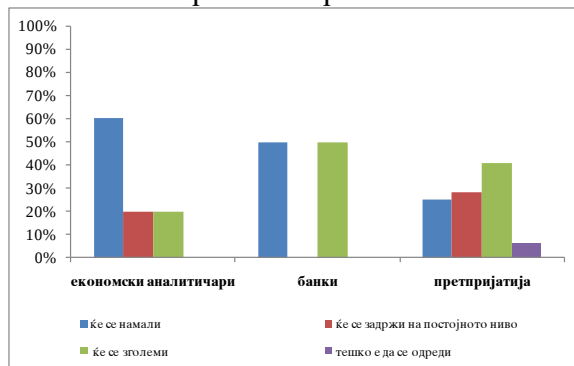
Анкетата за инфлацистичките очекувања спроведена во четвртиот квартал на 2008 година се одликува со релативно задоволителен одзив на испитаниците (66%), којшто е повисок во однос претходната анкета. Така, највисок одзив беше регистриран кај банките, релативно висок одзив имаа економските аналитичари од околу 77%, како и одзив од 60% кај претпријатијата.

Очекувањата на испитаниците за *четвртиот квартал и за целата 2008 година* се поделени, така што 38% очекуваат зголемување на нивото на цените, нешто помалку (35%) сметаат дека нивото на цените ќе се намали, додека 23% очекуваат нивно задржување на постојното ниво. Притоа, повеќето од испитаниците што сметаат дека цените ќе растат, очекуваат годишната инфлација, во просек, за целата 2008 година да достигне до 9,4%, додека повеќето од испитаниците коишто очекуваат нејзино намалување, сметаат дека таа ќе се сведе на 8,6%.

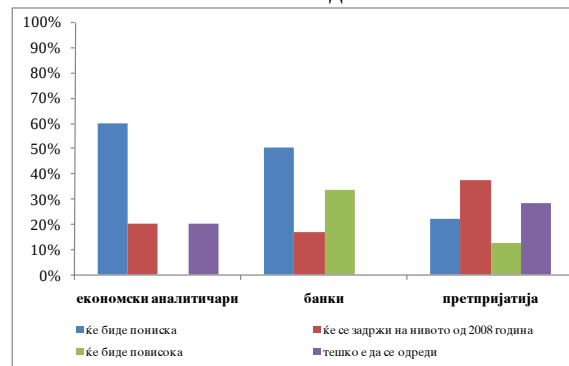
⁴ Претходен податок.

Графикон 4

Распределба на одговорите за инфлациските очекувања по групи испитаници за четвртиот квартал на 2008

за 2009 година

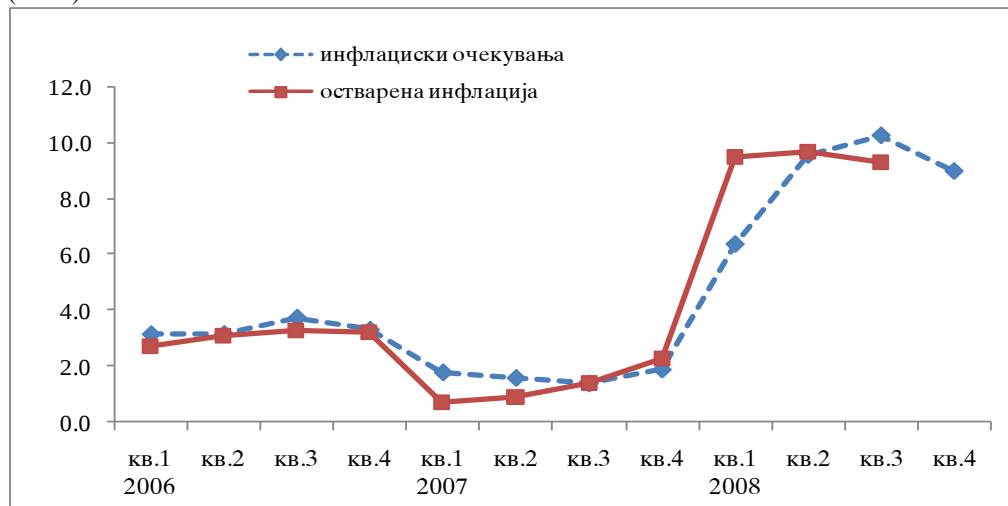
Извор: НБРМ, Анкета за инфлациски очекувања.

Во однос на очекувањата за 2009 година, најголем дел (33%) од анкетираниите очекуваат дека стапката на инфлација ќе биде пониска. Сличен број испитаници (31%) имаат стабилни инфлациски очекувања за следната година, односно дека таа ќе се задржи на нивото од 2008 година, околу 23% сметаат дека движењето на инфлацијата тешко може да се процени, додека преостанатите 13% од испитаниците очекуваат засилување на стапката на инфлација. Очекувањата на субјектите за пониска инфлација во 2009 година се движат во интервалот помеѓу 3,5% и 7%, но повеќето од нив не очекуваат таа да надмине 5%.

Врз основа на одговорите на анкетата направена во четвртиот квартал на 2008 година, економските субјекти во земјата очекуваат инфлацијата до крајот на 2008 година да изнесува во просек 9%, што претставува забавување на очекувањата во однос на претходниот квартал.

Графикон 5

Очекувања за просечната стапка на инфлација до крајот на година и остварена просечна инфлација во тековниот квартал (во %)

Извор: НБРМ, Анкета за инфлациски очекувања и ДЗС.

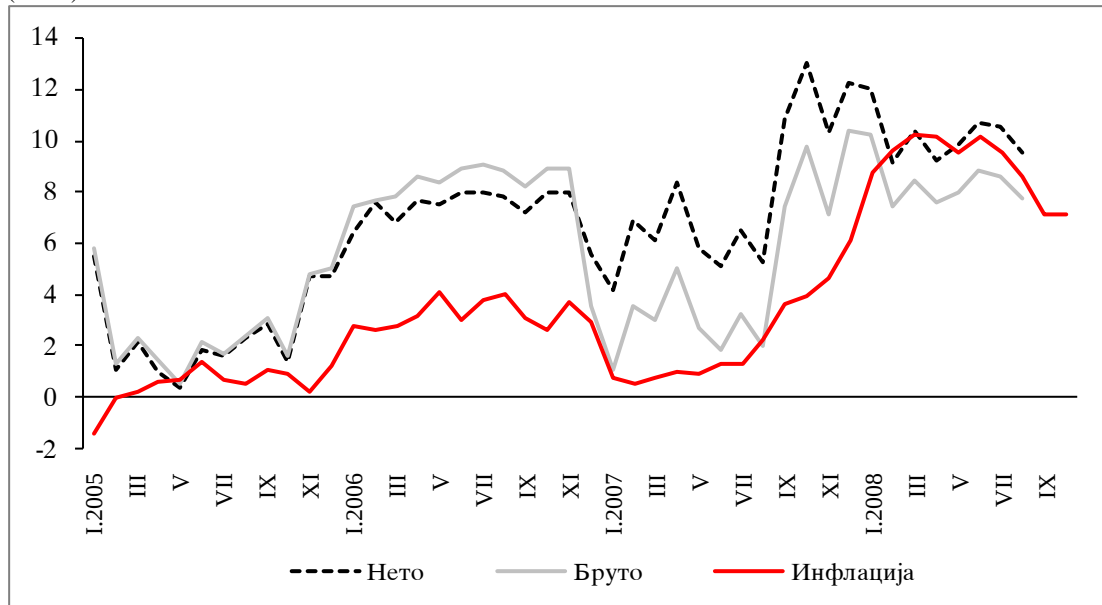
Субјектите што сметаат дека инфлацијата и понатаму ќе расте, како фактори за таквите очекувања ги наведуваат главно порастот на цените на електричната енергија и на парното греење, а во помал дел зголемената јавна потрошувачка и порастот на платите. Очекувањата за пад на инфлацијата најчесто се засновани на очекувањата за постојано намалување на цените на нафтата и храната на светските берзи, намалена побарувачка поради глобалната финансиска и економска криза, како и очекуваниот пад на кредитната активност во земјата.

2. ПЛАТИ

Просечната исплатена нето и бруто-плата (вклучувајќи ги и заостанатите исплати) во август забележаа номинален месечен раст од 0,1%, што во услови на месечна дефлација од 0,2% претставува минимален реален пораст од 0,3%. На годишно ниво, и покрај тоа што просечната нето и бруто-плата бележат висок номинален раст (од 9,5% и 7,7%, соодветно⁵), реалната промена на нето-платата е минимална (од 0,8%), додека на бруто-платата⁶ е негативна (од 0,8%). Во однос на крајот од 2007 година, нето и бруто-платата во август номинално се повисоки за 1,8% и 1,3%, соодветно, со што ваквите умерени промени на платите во текот на годината укажуваат на намалени инфлациски притисоци од страна на овој трошочен фактор. Сепак, порастот на платите на јавната администрација од 10% во септември повторно ќе доведе до висок номинален кумулативен раст на платите во 2008 година, што во зависност од идните промени во продуктивноста на економијата може да има одредено влијание врз инфлацијата.

Графикон 6

Годишни стапки на раст кај платите и инфлацијата
(во %)

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

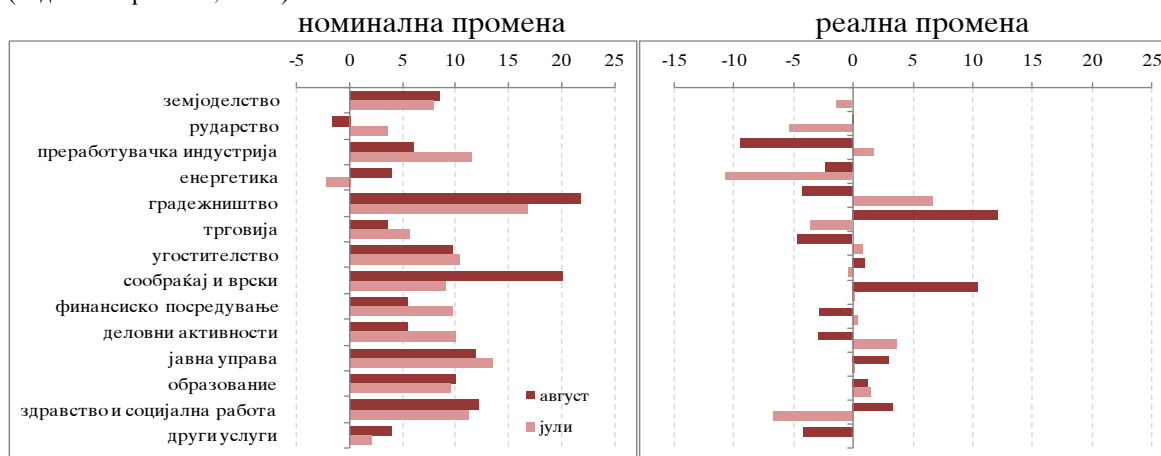
⁵ Пониската стапка на раст кај бруто-платата се должи на намалувањето на стапката на персонален данок на доход во јануари 2008 година.

⁶ Од февруари 2008 година, годишната реална промена кај бруто-платата е негативна.

Анализата на *номиналниите плати* по дејности во август 2008 година укажува на годишно пониска плата во рударството, додека кај останатите дејности годишниот раст на платите е со различен интензитет. Најзначаен номинален раст оствари платата во градежништвото и во секторот „сообраќај и врски“ (од 22% и 20%, соодветно на годишна основа), додека најмал раст има платата во трговијата (од 3,6%). Сепак, високата стапка на годишна инфлација, при понизок номинален раст на платите услови *реално* намалување на платите кај повеќе од половината дејности. Од друга страна, согласно со високиот номинален раст на платата во градежништвото и во секторот „сообраќај и врски“, реалниот раст на платите во овие дејности е висок и достигна 12,2% и 10,5%, соодветно.

Графикон 7

Просечна нето-плата по сектори
(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

3. ЕКОНОМСКА АКТИВНОСТ

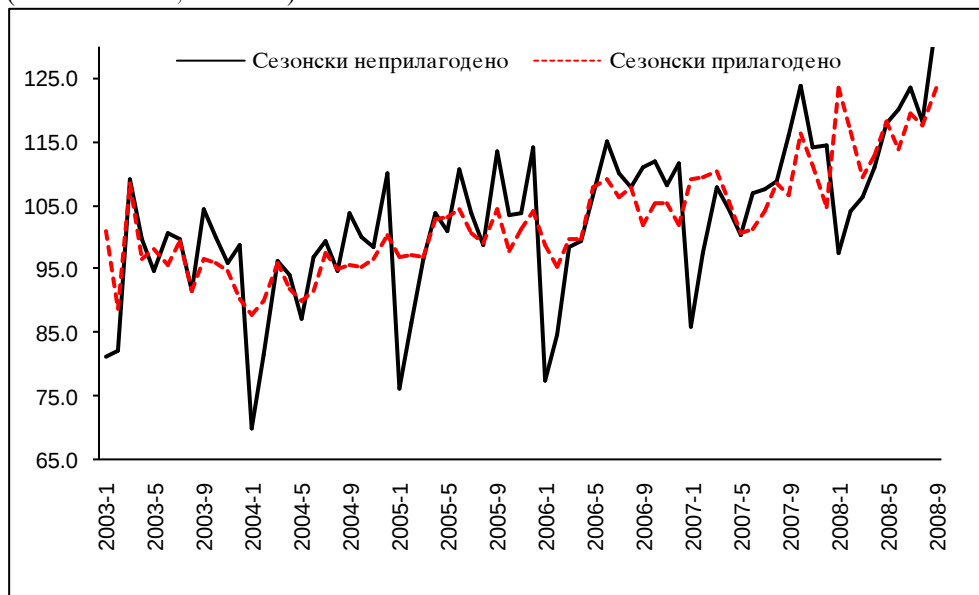
Наспроти месечното намалување во август 2008 година, **обемот на индустриското производство** во септември забележа висок месечен пораст од 13,6% (5% според податоците прилагодени за сезонски влијанија), што е најдобро месечно остварување во изминатите дваесет месеци. И покрај солидните стапки на раст на производството во енергетскиот сектор и рударството (од 9,9% и 6,5%, соодветно), главен носител на севкупниот раст е преработувачката индустрија (месечен раст на производството од 14,3%). Ваквите движења во преработувачката индустрија во најголем дел се условени од динамиката на производство на метални производи во металопреработувачката фаза (освен машини и уреди), гранка којашто неколку месеци по ред бележи експанзија и, во помал дел, од зголеменото производство на хемикалии и хемиски производи и облека. Од друга страна, неповолната конјунктура на глобалниот пазар на метали веќе трет месец се одразува со месечен пад на производството на основни метали.

Високиот месечен раст на производството во септември услови и висок годишен раст, којшто во септември достигна 15,7% (наспроти 8,6% во претходниот месец). Носител на годишниот пораст (како и во претходните три месеци) е производството

на метални производи во металопреработувачката фаза (годишен раст за 2,7 пати). Покрај оваа гранка, позначаен позитивен придонес за годишниот раст има производството на хемикалии и хемиски производи, издавачката дејност и производството на прехранбени производи и пијалаци. Кумулативниот раст на индустријата во периодот јануари - септември 2008 година изнесува 10,4% %.

Графикон 8

Индекс на индустриско производство
(месечни нивоа, 2005=100)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРМ.

Според **најновите краткорочни статистички податоци**, прометот во домашната трговија во јули забележа значителен месечен пораст (од 13,6%), додека во август, согласно со сезонската динамика забележа месечно намалување (од 6,5%). Во однос на јули, во август вредноста на извршените градежни работи забележа раст од 3,1%, додека телекомуникацискиот сообраќај се намали за 2%. Гледано на годишна основа, продолжува растот кај трите дејности - трговијата и телекомуникациите во август имаа иста стапка на годишен раст од 16%, додека извршените градежни работи годишно се повисоки за 9,5%.

Графикон 9

Годишни стапки на раст во одделни дејности
(во %)

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Во однос на идната градежна активност, бројот на издадени **одобренија за градење** од страна на Министерството за урбанизам **во септември** изнесува 273, што е за 14% помалку од август. Вкупната предвидена вредност на овие проекти е 2,2 милијарди денари, што е за 3 милиони денари помалку од август. Најголем дел од објектите се висоградба (82%) и се однесуваат на приватна градба на физички лица (83%).

Високиот годишен раст на обемот на индустриско производство во третиот квартал од 13% и поволните тенденции во домашната трговија, телекомуникацискиот сектор и градежништвото упатуваат на исполнување на проектираните стапки на раст во овие сектори. Сепак, за последниот квартал на годината, очекувањата за позасилено намалување на активноста во одделни сектори (основни метали, рударство, текстилна индустрија), под влијание на глобалната финансиска и економска криза, укажуваат на можноста за умерено забавување на растот.

4. БИЛАНС НА ПЛАЌАЊА

Во првите осум месеци на 2008 година, **дефицитот на тековната сметка на билансот на плаќања** изнесува 564,6 милиони евра, додека во истиот период на 2007 година е остварен дефицит од 28,6 милиони евра. Значителното проширување на дефицитот во тековната сметка главно се должи на понатамошното влошување на

трговскиот дефицит, при истовремено намалување на нето-приливите од тековни трансфери. Во споредба со проекцијата од август, дефицитот на тековната сметка за периодот јули-август 2008 година е повисок од проектираниот износ за 2,1 пати, додека дефицитот во првите осум месеци ја надминува проекцијата за првите три квартали за 18,4%. Надминувањето на проекциите, пред сè е резултат на подлабокиот трговски дефицит во однос на проектираниот.

Во периодот јули-август 2008 година, приватните трансфери бележат нето-приливи од 225,5 милиони евра, од кои 172,9 милиони евра се однесуваат на нето-приливите од менувачкото работење, коишто имаат висок процент на остварување од 82,2% во однос на проекцијата за третиот квартал. Според последните расположливи податоци од менувачкиот пазар, во октомври 2008 година, остварените нето-приливи од менувачкото работење изнесуваат 56,1 милион евра (годишен пораст од 4,9%), односно 44,1% од проектираниот износ за последниот квартал на 2008 година. Притоа на кумулативна основа, (период јануари - октомври 2008 година), нето-прометот на менувачкиот пазар изнесува 539,1 милион евра, што претставува пад од 11,8%, во однос на истиот период од 2007 година. Во периодот јули-август 2008 година, нето-приливите од услуги изнесуваат 14,7 милиони евра, што главно произлегува од сезонски повисоките нето-приливи врз основа на патувања, како и од инвестициски и телекомуникациски работи. Од друга страна, кај доходот се остварени нето-одливи од 13,3 милиони евра (пониски за 74,2% во однос на истиот период од 2007 година), што се должи на пониските исплати на дивиденди врз основа на странски директни инвестиции. Притоа, доколку се отстрани ефектот од предвидената исплата на дивиденда кон странските инвеститори од страна на една голема компанија, остварените нето-одливи на доходот изнесуваат 51% од проектираните за третиот квартал.

Во периодот јули-август 2008 година, капитално-финансиската сметка бележи нето-приливи од 160,4 милиони евра, коишто во најголем дел произлегуваат од нето-приливите врз основа на директни инвестиции, нето и трговски кредити (со учество од 58,7% и 35%, соодветно), што воедно претставуваат главни фактори за надминување на проекцијата за третиот квартал. Натфрлањето на проекцијата кај директните инвестиции (од 94,1 милион евра) изнесува 22,2%, додека кај портфолио-инвестициите, и покрај позитивните промени во јули, се остварени нето-одливи од 3,1 милион евра, наспроти проектираните нето-приливи од 5 милиони евра. Според најновите податоци од Македонската берза, во октомври 2008 година продолжува негативниот тренд, односно учеството на странските инвеститори на страната на купувањата изнесува 7,29% и е значително помало од она на страната на продажбата од 68,61%, укажувајќи на нето-одливи врз основа на портфолио-инвестиции.

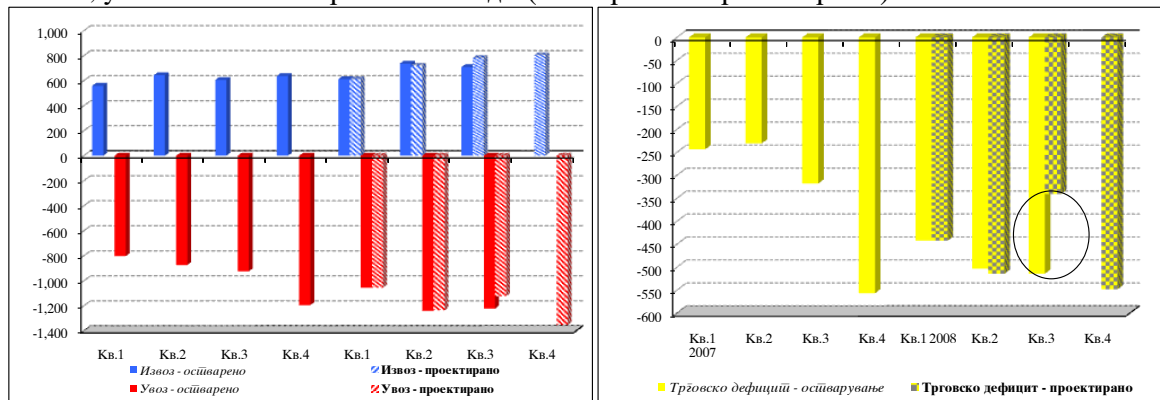
На кумулативна основа, во капитално-финансиската сметка се остварени нето-приливи од 654,5 милиони евра, при што е надминат проектираниот износ за првите девет месеци на 2008 година, како резултат на повисоките износи на трговски кредити и директни инвестиции, при висок процент на остварување на промената кај валутите и депозитите (96,8%).

Трговскиот дефицит во септември 2008 година изнесува 133,1 милион евра, што претставува годишен пораст од 19%, за разлика од август 2008 година кога забележа продлабочување за 2,5 пати на годишна основа. Забавувањето на продлабочувањето на трговскиот дефицит произлегува од порастот на извозот во

септември (наспроти годишниот пад во претходниот месец) и на забавениот пораст кај увозот на стоки. Притоа, порастот на извозот на годишна основа (25%) е условен од зголемениот извоз на железо и челик и нивни производи (пред сè кај една компанија, заради пониската споредбена основа од септември 2007 година⁷) и на нафтени деривати, со заеднички придонес од 90,6%. На страната на увозот, којшто бележи годишен пораст од 22,8%, најголем придонес има зголемениот увоз на железо и челик и нивни производи, минералните горива и рудите (придонес од 21,6%, 15% и 11,3%, соодветно).

Графикон 10

Извоз, увоз на стоки и трговско салдо (остварено и проектирано)

Извор: НБРМ.

Во третиот квартал на 2008 година, остварениот износ на трговски дефицит е повисок во однос на проекцијата за 51%. Притоа, вкупната остварена вредност на извозот е со процент на остварување од 90,6%, додека остварениот увоз ја надминува проекцијата за 8,9%. На страната на извозот отстапувањата се поделени, односно понизок извоз е забележан кај сите производи, при што најголеми потфрлања во однос на ревидираната августовска проекција се забележани кај извозот на железо и челик, како и кај извозот на храна и облека и текстил. На страната на увозот, поголемите отстапувања во насока на повисоки остварувања, се главно одраз на повисокиот увоз на инвестициски и интермедијарни добра од очекуваниот.

Остварениот трговски дефицит во првите девет месеци претставува 79,1% од предвидениот износ за 2008 година (1.845 милиони евра), при што истовремено го надминува проектираниот износ за периодот јануари-септември, како одраз на понискиот остварен од проектиран износ кај главните производи на страната на извозот и повисоката вредност на увозот на инвестициски и интермедијарни производи од очекуваната.

Во однос на движењата до крајот на годината, трендот на нагло намалување на цената на нафтата на светските берзи, којшто не е очекуван во рамки на проекцијата, оди во прилог на остварување понизок увоз во однос на очекуваниот. Сепак, падот на надворешната побарувачка и драстичното намалување на цената на никелот претставуваат значаен ризик фактор, што се очекува да предизвика поголемо намалување на извозот и влошување на трговското салдо.

⁷ Намалено производство и извоз во септември 2007 година, заради интерни технички зафати во компанијата.

Во периодот јануари-септември 2008 година, трговскиот дефицит е продлабочен за 84,3% во однос на истиот период од претходната година, што се должи на побрзиот пораст на увозот од извозот на стоки на годишна основа (35,2% и 13,8%, соодветно). Високиот пораст на увозот е последица на силниот раст на цените на енергентите на светските берзи, како и на зголемената домашна побарувачка на стоки од странство, условена од зголеменото домашно производство и неговата увозна зависност. Највисок придонес во порастот на увозот има увозот на енергија (36,8%), пред сè увозот на сурова нафта и електрична енергија. Така, ценовниот и количинскиот пораст кај увозот на суровата нафта изнесува 52,7% и 9,9%, соодветно, додека побарувачката на електрична енергија е зголемена за 88,6%, а цената по која се увезува - за 43,7%. Значаен придонес во порастот на увозот има и зголемениот увоз на железо и челик и нивни производи, возила, машини и опрема (придонес од 18%, 7,5%, 6,6% и 5,6%, соодветно). Зголемената домашна економска активност, засиленото домашно производство, заедно со зголемената странска побарувачка, условија повисок извоз на стоки, во чиишто рамки доминантно учество во придонесот (од 34,2%) имаат нафтените деривати, како резултат на зголемувањето на светската цена на нафтата и повисоките извезени количини. Од останатите производи, значаен е придонесот и на извозот на руди (18,9%), железо и челик и нивни производи (11,4%) и облека и текстил (9,3%). Во согласност со ваквите движења кај извозот и увозот, стапката на покриеност на увозот со извоз изнесува 58,5%, што претставува годишно намалување за 11 процентни поени.

Табела 1

Цени на металите

	2006	2007	јул-сеп 2007	окт-дек 2007	јан-мар 2008	април -јуни 2008	јули-сеп 2008	август 2008	септември 2008	октомври 2008
<i>САД долари за унци</i>										
Злато	604.3	696.7	681.1	788.0	926.8	896.0	869.6	839.0	829.9	806.6
<i>САД центи за унци</i>										
Сребро	1156.9	1,341.3	1,273.2	1423.5	1764.7	1720.0	1494.5	1457.8	1219.3	1042.7
<i>САД долари за метрички џон*</i>										
Ладновалани челични лимови	693.8	650.0	650.0	650.0	762.5	900.0	1100.0	1100.0	1100.0	1100.0
Топловалани челични лимови	600.0	550.0	550.0	550.0	700.0	833.3	1000.0	1000.0	1000.0	1000.0
<i>САД долар за метрички џон</i>										
Никел	24,254.4	37,229.8	30,205.2	29,219.2	28,956.8	25,682.4	18,960.8	18,927.8	17,794.5	12,139.8

Извор: Светска банка.

Во октомври 2008 година, цените на металите и понатаму бележат пад главно во согласност со јакнењето на американскиот долар на светските берзи и загриженоста околу намалувањето на глобална побарувачка. Притоа, на страната на благородните метали, цената на среброт забележа пад од 14,5% на месечна основа, додека цената на златото месечно се намали за 2,8%. Во рамките на основните метали, цената на никелот оствари значителен месечен пад (од 31,8%), пред сè заради слабата побарувачка.

5. МОНЕТАРНИ АГРЕГАТИ

На крајот на **октомври 2008 година, примарните пари**⁸ на годишна основа се повисоки за 19,2% (19,4% во претходниот месец), главно заради порастот на вкупните ликвидни средства на банките (од 38,5%), при забележано мало зголемување на готовите пари во оптек (од 0,2%, на годишна основа). Во октомври 2008 година, месечната стапка на раст на примарните пари изнесува 4,2%, при што вкупните

⁸ Ја вклучува задолжителната резерва на девизни депозити. Без оваа компонента, годишниот раст на примарните пари во октомври 2008 година изнесува 14,7%.

ликвидни средства на банките остварија месечен пораст од 11,2%, додека готовите пари во оптек се повисоки за 0,3%.

Анализирано од аспект на тековите на креирање и повлекување ликвидност, по неколкумесечната состојба на вишок девизи на девизниот пазар, во октомври, НБРМ повторно остваруваше нето-продажба на девизни средства, делувајќи во насока на повлекување ликвидност од банкарскиот сектор. Креирање ликвидност се изврши преку монетарните инструменти (вклучувајќи го и ефектот од третото издвојување на задолжителен депозит кај НБРМ) и пониското ниво на нето-позицијата на државата кај НБРМ.

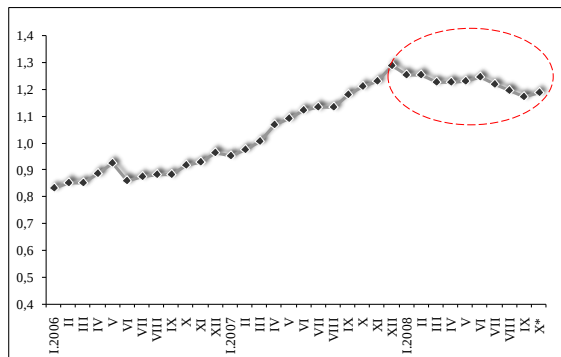
Согласно со ваквите остварувања, нето-позицијата на државата кај НБРМ, на кумулативна основа, делуваше во насока на повлекување примарни пари. Вака повлечената монетарна база во целост беше надоместена со нето-емисијата на ликвидност преку нето-девизната актива на НБРМ и монетарните инструменти, што придонесе за зголемување на примарните пари во однос на крајот на претходната година. До крајот на годината е проектирано забавување на годишната стапка на раст на примарните пари до 10,2% во декември 2008 година, врз основа на очекувањата за значајно засилување на буџетската потрошувачка (проекцијата претпоставува остварување на проектираниот буџетски дефицит од 1,5% од БДП), при истовремено намалување на досегашната кумулација на девизни резерви.

Во октомври 2008 година, **вкупниот депозитен потенцијал на банките (без депозитни пари)**, за првпат од почетокот на годината⁹ оствари негативна месечна промена, односно се намали за 1.306 милиони денари, или за 0,9%. Намалувањето на депозитниот потенцијал на банките во овој период делумно укажува и на психолошки притисоци условени од случувањата на глобалниот финансиски пазар, како и на движењата во надворешниот сектор од економијата. Така, и покрај исплатата на редовната рата од обврзницата за старо девизно штедење, вкупните депозити на населението се намалија за 0,7%, на месечна основа. Месечниот пад на депозитите на претпријатијата (за 2,3%), којшто беше под доминантно влијание на депозитите во странска валута упатува на натамошно влошување на салдото во надворешнотрговската размена и зголемена потреба од девизна ликвидност на секторот „претпријатија“ заради подмирување на обврските од увоз.

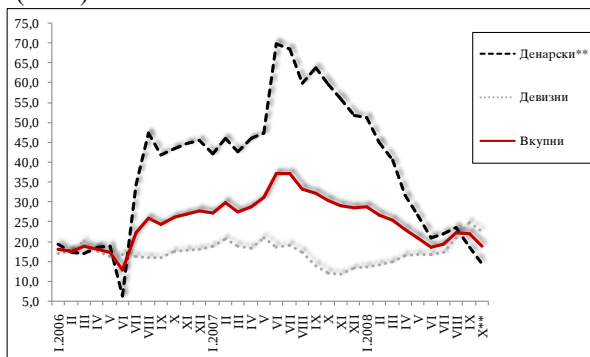
⁹ Овој заклучок се однесува на забележаните месечни промени на вкупниот депозитен потенцијал врз основа на конечните податоци.

Графикон 11

Сооднос денарски* - девизни депозити

Годишни стапки на раст на вкупните депозити (во %)

*Вклучува и депозитни пари.

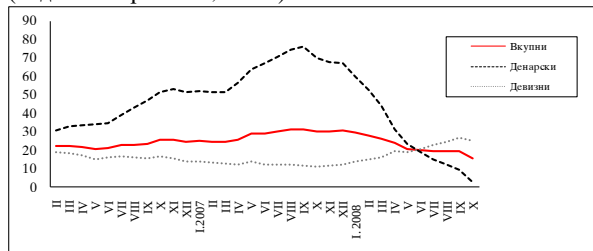
** Без депозитните пари.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

На годишна основа (октомври 2008 година / октомври 2007 година), депозитите на населението и на претпријатијата се повисоки за 15,5% и 23,5%, соодветно (19,7% и 24,7%, соодветно во претходниот месец). Кај вкупниот депозитен потенцијал се засили трендот на забавување на динамиката на годишен раст. Така, годишната стапка на раст на вкупните депозити на приватниот сектор кај банките (без депозитни пари) во октомври 2008 година изнесува 18,9% (наспроти 22,2% во претходниот месец), при забележан годишен раст на денарските и на девизните депозити од 14,5% и 22,7%, соодветно (18,8% и 25%, соодветно, во септември 2008 година). Со вклучување на депозитните пари, во октомври 2008 година годишната стапка на раст на вкупните депозити изнесува 21,5%, наспроти 24,6% во претходниот месец.

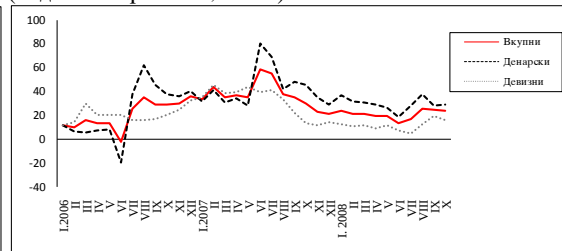
Графикон 12

Депозити на населението
(годишна промена, во %)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Депозити на претпријатијата
(годишна промена, во %)

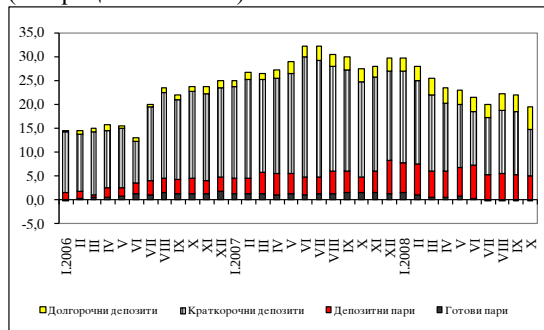

Остварувањата кај вкупните депозити соодветно се одразија врз динамиката на **најшироката парична маса М4**, којашто во октомври 2008 година е повисока за 19,3% на годишна основа (21,9% во претходниот месец). До крајот на годината е проектирано дополнително забавување на монетарниот раст, при што годишната стапка во декември 2008 година би изнесувала 16,3%. Сепак, доколку и во текот на четвртиот квартал не дојде до остварување на претпоставката за репатријација на дивидендата на една компанија кон странскиот инвеститор (од околу 70 милиони евра), под претпоставка за брзо ревитализирање на штедењето по исцрпувањето на психолошките притисоци од шпекулативен карактер, можно е остварување на повисока годишна стапка на монетарен раст од проектираната.

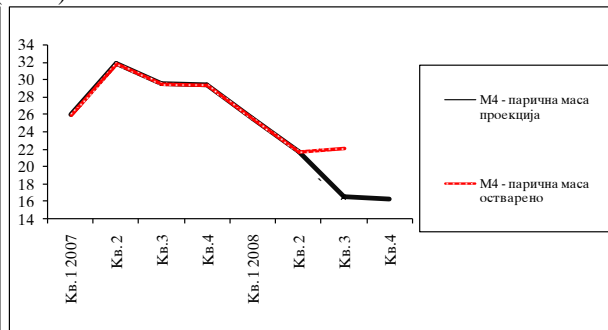
Графикон 13

Парична маса М4

Придонес во годишниот пораст
(во процентни поени)

Годишни стапки на раст
(во %)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

6. КРЕДИТИ НА БАНКИТЕ

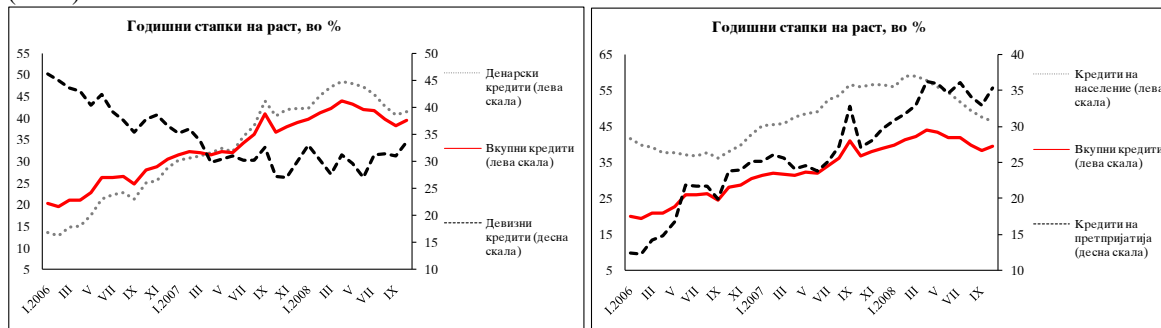
Кредитната активност на банките во октомври 2008 година се одликува со забавена динамика на месечен раст, во споредба со претходниот месец. Така, по засилената кредитна активност во септември (кога месечниот пораст изнесуваше 2,6%), вкупните кредити на банките кај приватниот сектор во октомври се зголемија за 3.085 милиони денари на месечна основа, или за 1,9%. Ваквите поместувања во брзината на раст на кредитите соодветствуваат со согледувањата на банките за ограничувачкиот ефект на трошоците на финансирање, билансните позиции, како и очекувањата и согледувањата на банките за ризикот, врз тековната и очекуваната

идна активност на кредитниот пазар.¹⁰ Значителното намалување на паричната маса во октомври, поставувањето на нето девизната актива на историски најниско ниво, како и влошувањето на условите и пристапот до надворешното финансирање во услови на глобална финансиска криза и неизвесност околу тековите на паричната маса во претстојниот период, се движења што ги потврдуваат согледувањата на банките и упатуваат на можноста за натамошно забавување на кредитниот раст.

Во услови на умерен пораст на девизните кредити (од 0,7%), забележаниот пораст на кредитните пласмани главно е условен од денарската компонента (чијшто месечен раст во октомври изнесува 2,3%). Во поглед на секторската распределба, банките продолжија да алоцираат поголем дел од кредитните пласмани кај корпоративниот сектор (придонес од 52,9%). Притоа, месечната стапка на раст на корпоративните кредити изнесува 1,7% (наспроти 2,9% во септември), додека кредитирањето на населението забележа пораст од 2,3%.

Графикон 14

Годишни стапки на раст на кредитите на приватниот сектор според валутната и секторската структура
(во %)

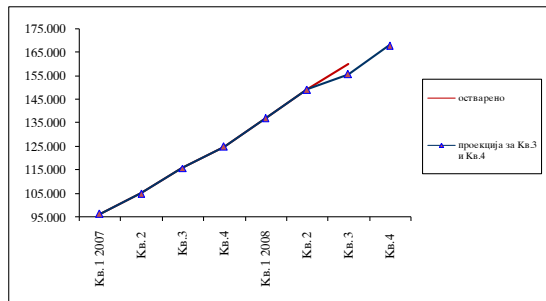

На годишна основа, вкупните пласмани на банките растеа со позасилено темпо во однос на претходниот месец (39,6% во октомври наспроти 38,4% во септември¹¹). Од аспект на валутната структура, денарските пласмани во октомври растеа со побрза динамика во однос на претходниот месец (41,5% наспроти 40,8%), додека засилување на стапката на раст е забележано и кај девизното кредитирање (33,7%, наспроти 31,1% во септември). Притоа, кај кредитирањето на населението продолжи трендот на забавување на стапките на раст, карактеристичен за последните неколку месеци, при што во октомври неговиот пораст изнесува 46,3% (наспроти 47,6% во септември). Истовремено, кредитните пласмани на банките насочени кон претпријатијата растеа со позасилена динамика и остварија годишен пораст од 35,5% (наспроти 33% во септември). Согласно со проекциите, до крајот на 2008 година се очекува стапката на раст на кредитите на приватниот сектор да забави и да се сведе на ниво од 34,6%.

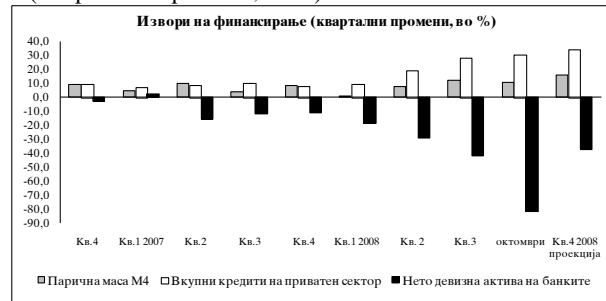
¹⁰ Анкета за кредитна активност, октомври 2008 година.

¹¹ Забрзувањето се должи на споредбената основа. Имено, од октомври 2007 година од агрегираниот биланс на банките е исклучена „Македонска банка“.

Графикон 15
Кредити на приватниот сектор

Извори на финансирање
(квартални промени, во %)*

*Остварувањата за октомври, како и проекциите за четвртиот квартал на 2008 година се кумулативни промени во однос на крајот на 2007 година.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Во октомври 2008 година, **нето девизната актива на банките** забележа значителен месечен пад од 6.211 милиони денари, односно 69,4%, во услови кога девизните средства се намалија за значителни 5.002 милиона денари, или за 15,4%, при истовремен пораст на девизните обврски за 1.209 милиони денари (односно 5,1%). Во однос на крајот на 2007 година, нето девизната актива на банките е пониска за 12.703 милиони денари, или за 82,2% (за разлика од претходниот месец кога кумулативниот пад изнесуваше 42%).

7. КАМАТНИ СТАПКИ И ДЕВИЗЕН КУРС

На 19.11.2008 година, примарните пари изнесуваа 34.032 милиони денари и во однос на крајот на октомври забележаа пораст од 11,4%, како резултат на порастот на вкупните ликвидни средства на банките¹² за 24,8, при минимален пораст на готовите пари во оптек за 0,2%. Во рамки на анализираниот период, денарските депозити на државата заедно со благајничките записи на НБРМ, делуваа во насока на креирање ликвидност, којашто беше повлечена преку движењата на останатите автономни фактори.

Табела 2

Текови на креирање и повлекување ликвидност

	31.12.2007	31.10.2008	19.11.2008	кумулативно I - X. 2008	19.11.2008 / 31.10.2008
<i>во милиони денари</i>	<i>состојби</i>			<i>текови</i>	
Ликвидни средства на банките (сметки на банките кај НБРМ)	10,415	11,587	14,930	1,172	3,343
Автономни фактори (вкупно):	84,009	78,792	79,335	-3,355	263
Готови пари во оптек	17,969	16,668	16,703	1,301	-35
Девизни трансакции на НБРМ	73,958	79,023	76,190	5,065	-2,833
Денарски депозити на државата кај НБРМ	-9,842	-19,193	-15,957	-9,351	3,236
Готовина во благајна на банките	1,924	2,294	2,399	-370	-105
Монетарни инструменти:	-25,555	-20,150	-16,898	5,405	3,252
Аукции на благајнички записи	-20,995	-18,377	-14,879	2,618	3,498
Државни хартии од вредност за монетарни цели	-4,560	0	0	4,560	0
Задолжителен депозит кај НБРМ	0	-1,773	-2,019	-1,773	-246
Останато	-8,253	-9,131	-9,303	-878	-172

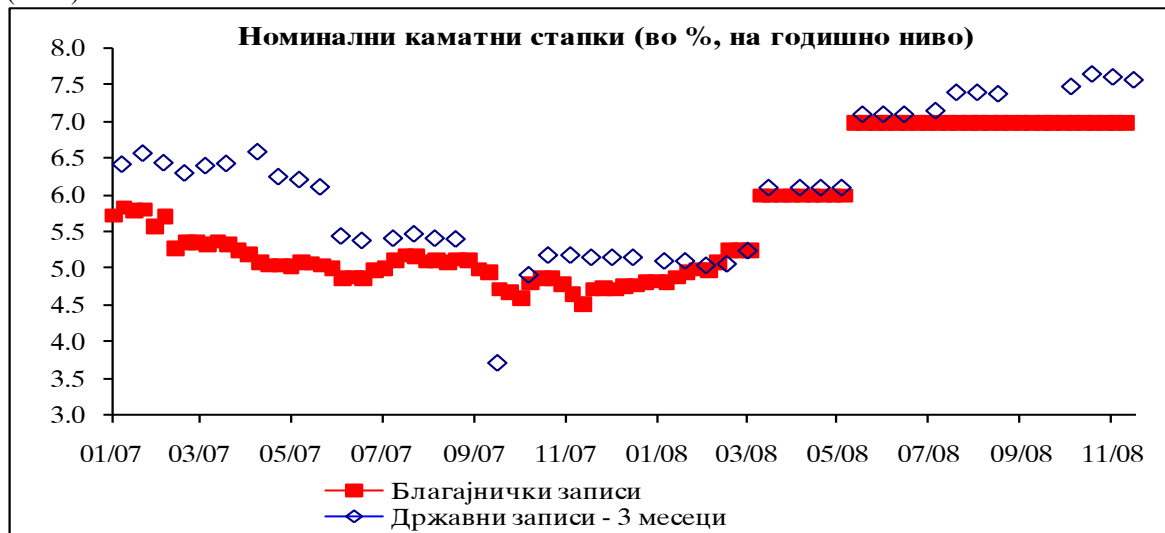
Извор: Народна Банка на Република Македонија

¹² Се однесува на сметката на банките кај НБРМ и готовината во благајната на банките.

Во периодот 01.11. - 20.11.2008 година, се одржаа три **аукции на благајнички записи** (на 05.11.2008 година, 12.11.2008 година и на 20.11.2008 година), на кои при тендер со износи и фиксна каматна стапка од 7%, на првите две аукции беше креирана ликвидност од 3,498 милиони денари. Со состојба на 07.11.2008 година, бруто девизните резерви изнесуваат 1.651,6 милиони евра и во однос на крајот на 2007 година се повисоки за 120,2 милиони евра.

На 04.11.2008 и на 18.11.2008 година, се одржаа **аукции на тримесечни државни записи**, на кои беше остварена каматна стапка од 7,61% и 7,57%, соодветно (наспроти 7,65% на последната аукција). На 04.11.2008 година се одржа **аукција на шестмесечни државни записи**, на која во услови на поголема понуда од побарувачката, беше остварена каматна стапка од 7,69% (наспроти 7,86% на последната аукција). Просечната меѓубанкарска каматна стапка во билатералните тргувања на банките во периодот 01-19.11.2008 година изнесуваше 4,77% во просек (4,77% во октомври 2008 година).

Графикон 16
Каматни стапки
(во %)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Во доменот на **каматната политика на банките**, во септември просечната пондерирана каматна стапка на денарските кредити за сите рокови и сектори се задржа на нивото од претходниот месец и изнесува 9,6%, додека кај просечната пондерирана каматна стапка на денарските депозити за сите рокови и сектори е забележан пораст и изнесува 6,1% (наспроти 6% во претходниот месец). Во рамките на секторот „претпријатија“ е забележано месечно намалување на каматната стапка на краткорочните кредити без валутна клаузула за 0,1 процентен поен, при што изнесува 8,7%, додека кај останатите активни денарски каматни стапки нема промена. Воедно, е забележан пораст кај каматната стапка на краткорочно орочените депозити со валутна клаузула за 0,7 проценти поени, при што изнесува 5,1%, како и кај каматната стапка на депозитите по видувања без валутна клаузула за 0,1 процентен поен. Кај секторот „население“ е забележан пораст на каматната стапка на краткорочните и долгорочните кредити без валутна клаузула за 0,1

процентен поен, соодветно. Воедно, е забележан пораст и кај каматната стапка на краткорочните кредити со валутна клаузула од 2,2 процентни поени при што изнесува 9,1%. Кај пасивните каматни стапки е забележан пораст кај каматните стапки на краткорочно и долгорочно орочените депозити без валутна клаузула за 0,1 процентни поени, соодветно. Во рамките на девизните каматни стапки е забележан месечен пораст за 0,1 процентни поени кај каматните стапки на девизните кредити и на девизните депозити, при што изнесуваат 8,1% и 2,5%, соодветно.

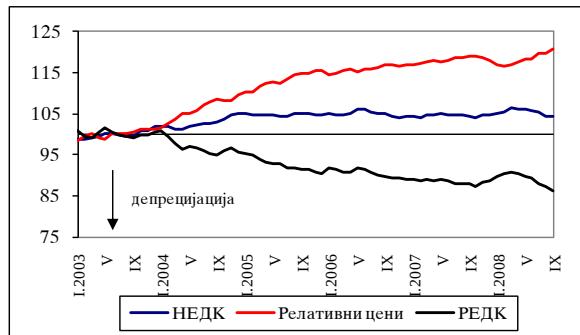
Каматните стапки на новодобрените кредити и новопримените депозити во септември го следат трендот на движењата на каматните стапки на вкупните кредити и депозити. Така, каматната стапка на новоодобрените денарски кредити се задржа на истото ниво како и во претходниот месец и изнесува 9,1%, додека кај каматната стапка на новопримените денарски депозити е забележан пораст и таа изнесува 4,5% (наспроти 4,1% во претходниот месец). Кај каматната стапка на девизните новодобрените кредити во септември е забележан пораст за 0,7 процентни поени, при што изнесува 7,8%, додека каматната стапка на новопримените девизни депозити изнесува 1,9%, наспроти 1,3% во претходниот месец.

Во септември 2008 година, индексот на **реалниот ефективен девизен курс на денарот**, дефлациониран со индексот на трошоците на живот и понатаму бележи депрецијација на месечна и годишна основа. Така, депрецијацијата во однос на претходниот месец од 1%, речиси во целост е резултат на порастот на релативните цени (за 0,9%), во услови на пад на домашните и пораст на странските цени, додека на годишна основа бележи засилена депрецијација од 1,8% (наспроти 0,9% во август 2008 година), главно заради позабрзаниот месечен пораст на индексот на релативните цени. Од друга страна, на кумулативна основа бележиме апрецијација, но со забавено темпо (од 0,6%), при што апрецијацијата на НЕДК (од 0,8%) беше делумно неутрализирана со порастот на индексот на релативните цени. Индексот на РЕДК на денарот дефлациониран со индексот на цените на производителите на индустриски производи во септември 2008 година, забележа месечна апрецијација од 2,9%, наспроти депрецијацијата во претходните два месеца, што главно се должи на подинамичниот пад на цените на странските во однос на домашните производители. Истовремено, апрецијација од 2% е остварена на годишна основа, што во услови на депрецијација на НЕДК (од 0,2%) се должи на падот на индексот на релативните цени, додека на кумулативна основа, беше забележана апрецијација (од 1,5%), што се должи на апрецијацијата на НЕДК, при истовремен побрз пораст на домашните од странските цени.

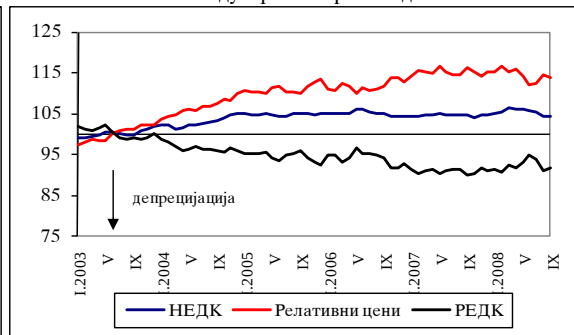
Графикон 17

Индекс на НЕДК, релативни цени и РЕДК на денарот*

дефлатор: индекс на трошоците на живот

дефлатор: индекс на цените на производителите на индустриски производи

*Ознаката за депрецијација е за РЕДК и НЕДК. Кај релативните цени, нагорниот тренд е во прилог на депрецијацијата на РЕДК (и обратно).

СТАТИСТИЧКИ ПРИЛОГ

Табела 1

Инфлација и нејзините компоненти

Трошоци на живот	промена во %			придонес во процентни поени		
	<u>X.2008</u> IX.2008	<u>X.2008</u> X.2007	<u>I-X.2008</u> I-X.2007	<u>X.2008</u> IX.2008	<u>X.2008</u> X.2007	<u>I-X.2008</u> I-X.2007
Вкупно	0.7	7.1	9.0	0.7	7.1	9.0
Исхрана	1.9	12.2	17.2	0.75	4.68	6.56
Производи од жито	0.9	23.9	27.3	0.06	1.77	2.03
Свеж и преработен зеленчук	17.5	9.9	16.9	0.98	0.56	0.95
Свежо и преработено овошје	-3.7	1.3	20.8	-0.11	0.04	0.63
Свежо и преработено месо	0.6	8.6	7.9	0.04	0.66	0.60
Свежа и преработена риба	0.6	8.8	6.3	0.01	0.08	0.06
Свежо и преработено млеко	0.5	19.9	20.5	0.03	1.15	1.19
Свежи јајца	1.6	14.7	15.9	0.02	0.18	0.20
Маснотии	-5.3	3.4	37.7	-0.11	0.07	0.79
Тутун и пијалаци	0.2	4.3	4.0	0.01	0.23	0.21
Облека и обувки	1.1	1.5	2.3	0.09	0.12	0.18
Домување	0.0	7.7	4.8	0.01	1.16	0.72
Стан (станарина, вода, услуги)	0.1	5.7	6.2	0.00	0.21	0.22
Огрев и осветление	-0.1	10.0	5.3	0.00	0.89	0.47
Греење и услуги	-0.1	29.4	14.5	0.00	0.90	0.44
Електрична енергија и осветлување	0.0	0.0	0.5	0.00	0.00	0.03
Хигиена и здравје	0.1	2.3	1.4	0.01	0.19	0.11
Култура и разонода	0.2	0.7	0.1	0.01	0.04	0.00
Сообраќајни средства и услуги	-1.6	0.7	4.7	-0.22	0.11	0.67
Течни горива и масла	-5.9	8.6	20.0	-0.22	0.33	0.76
Сообраќајни и птт услуги	-0.8	-4.0	-4.6	-0.05	-0.24	-0.28
Ресторани и хотели	0.1	10.7	12.1	0.01	0.54	0.62
Останати услуги неспомнати на друго место	-0.4	-6.9	4.0	0.00	-0.02	0.01

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Табела 2

Базична инфлација, продуктивност и плати

(годишни промени, %)	2006	2007	2007				2008			Последни месеци		
			Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	авг 08	сеп 08	окт 08
Инфлација (CPI)	3.2	2.3	0.7	1.1	2.4	4.9	9.5	9.9	8.4	8.6	7.1	7.1
Базична инфлација (без храна и енергија)	1.1	0.7	0.2	0.8	1.1	1.2	2.8	2.8	2.5	2.7	1.9	2.3
Регулирани цени	5.7	3.3	4.2	3.0	2.0	4.1	7.4	9.2	12.5	13.2	12.8	9.6
Цени на производители на индустриски п-ди	4.5	1.6	1.0	1.2	1.6	4.1	10.5	13.6	15.1	13.8	14.5	9.2
Продуктивност	-0.7	1.5	2.8	-0.2	0.6	2.7	1.3	3.4	-	-	-	-
Номинална нето-плата	7.3	7.9	5.7	6.4	7.5	11.8	10.5	9.9	-	9.5	-	-
Реална нето-плата	4.0	5.5	5.0	5.3	5.0	6.6	0.9	0.0	-	0.8	-	-

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија и НБРМ.

Табела 3

Индустриско производство и останати дејности од економијата

(годишни промени, %)	2006	2007	2007				2008		Последни месеци		
			Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	јул 08	авг 08	сеп 08
Бруто домашен производ	4.0	5.9	6.7	3.9	4.4	5.1	5.4	6.5	-	-	-
Индустриско производство	2.5	3.7	11.6	-2.8	1.1	6.2	5.8	12.0	14.7	8.6	15.7
Градежништво	-12.3	7.6	9.4	-18.6	18.0	23.3	29.1	57.3	10.3	9.4	-
Трговија	2.5	24.2	25.1	17.2	21.2	28.6	19.1	18.4	21.2	15.9	-
Телекомуникации	-1.0	15.6	11.1	17.1	15.9	18.1	12.1	7.4	7.8	16.0	-

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Табела 4
Селектирани дејности од индустријата

Селектирани индустриски дејности (годишни промени, %)	2006	2007	2007				2008			септември 2008	
			Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	промена, %	придонос (п.п.)
Вадење руди и камен	28.0	9.8	13.9	16.2	15.4	-3.3	11.9	13.6	3.4	5.5	0.2
Производство на прехранбени производи и пијалаци	0.1	7.7	12.0	0.6	9.5	9.6	5.3	6.0	6.1	9.9	1.5
Производство на тутунски производи	5.5	-0.8	19.0	-14.4	-16.8	41.1	13.8	15.4	1.0	-13.7	-0.7
Производство на предмети за облека	-3.7	-14.5	-4.6	-19.8	-17.9	-14.2	-16.5	-22.7	-23.4	-26.0	-2.5
Печатење	-17.9	-12.2	13.3	-11.5	-18.2	-22.9	7.8	72.2	68.4	77.5	2.0
Производство на деривати на нафта	12.3	-2.4	20.6	-11.1	1.3	-16.8	3.3	50.9	1.1	-20.0	-0.8
Производство на други неметални минерали	14.0	3.8	51.5	4.2	-2.6	-15.9	-10.9	-3.2	-9.9	-15.1	-1.2
Производство на основни метали	11.8	34.3	57.4	35.2	25.3	26.7	9.5	15.7	-3.3	-9.9	-1.4
Производство на метални производи во металопредавачката фаза, освен машини и уреди	5.7	45.6	6.0	5.4	51.7	112.0	29.7	11.8	3 пати	2.7 пати	15.0
Производство на електрични машини и апарати	3.7	-24.4	-45.1	-37.4	-12.3	1.0	45.6	64.9	32.4	56.9	1.1
Производство на други сообраќајни средства	-6.9	33.4	128.7	-48.6	74.6	50.5	9.8	143.1	-47.9	-76.2	-1.7
Рециклажа	12.8	-35.6	20.7	-57.5	-88.5	-4.2	105.6	262.2	12.5 пати	4.1 пати*	0.6
Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и топла вода	-0.6	-9.5	-9.1	-20.8	-8.7	-1.1	-0.8	1.9	1.9	11.3	0.9

* високот пораст е заради тоа што минатата година во овој период не се вршеше откуп на старо железно

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Табела 5
Биланс на плаќања^{1,3}
(во милиони евра)

	2007				2007	2008								2008
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
I. Тековна сметка	-21.6	-11.4	-54.4	-327.4	-414.8	-40.9	-81.7	-82.8	-72.9	-64.6	-112.0	-55.3	-54.5	-564.6
СТОКИ, нето	-211.5	-208.2	-298.9	-456.3	-1,174.8	-115.1	-131.3	-124.8	-140.1	-141.0	-180.2	-174.7	-170.8	-1,177.9
Извоз, f.o.b	558.7	641.7	605.1	635.9	2,441.5	181.7	214.9	214.9	228.0	259.3	248.5	265.0	199.2	1,811.6
Увоз, f.o.b /2	-770.2	-849.9	-904.0	-1,092.2	-3,616.3	-296.8	-346.3	-339.7	-368.1	-400.2	-428.7	-439.7	-370.0	-2,989.5
УСЛУГИ, нето	-1.2	1.1	23.3	2.4	25.5	8.7	-5.5	-4.0	-2.5	-0.9	-5.2	4.3	10.3	5.3
ДОХОД, нето /5	-33.0	-71.7	-100.6	-72.4	-277.7	5.1	-3.8	-10.5	-5.7	-13.2	-20.4	-5.2	-8.1	-61.9
од кој: камата, нето	-2.0	-5.1	-2.5	-8.3	-17.9	0.3	-2.0	-5.1	-4.0	-8.3	-7.3	-4.8	-2.8	-33.9
ТЕКОВНИ ТРАНСФЕРИ, нето	224.1	267.4	321.8	198.9	1,012.1	60.4	58.9	56.5	75.4	90.5	93.8	120.2	114.0	669.8
Официјални	8.6	17.1	10.7	-12.4	23.9	0.5	4.4	2.7	4.6	6.6	11.0	5.2	3.5	38.7
Приватни	215.5	250.3	311.1	211.3	988.2	59.9	54.5	53.8	70.8	83.9	82.8	115.0	110.5	631.1
II. Капитална и финансиска сметка	20.6	18.7	71.0	337.3	447.6	46.0	83.2	88.9	76.4	67.1	117.0	59.6	46.8	585.1
КАПИТАЛНА СМЕТКА, нето	-0.7	2.0	4.3	-1.9	3.7	-0.3	-0.3	-0.4	0.9	0.3	-3.8	0.2	0.1	-3.5
Капитални трансфери, нето	-0.7	2.1	1.2	-1.3	1.2	-0.3	-0.3	-0.4	0.9	0.3	-0.1	0.2	0.1	0.2
Официјални	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Други	-0.7	2.1	1.2	-1.3	1.2	-0.3	-0.3	-0.4	0.9	0.3	-0.1	0.2	0.1	0.2
Стекнување/располагање со непроизводни нефинансиски средства	0.0	0.0	3.1	-0.6	2.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-3.7	0.0	0.0	-3.7
ФИНАНСИСКА СМЕТКА, нето	21.3	16.7	66.7	339.3	444.0	46.3	83.5	89.3	75.6	66.9	120.9	59.5	46.7	588.6
Директни инвестиции, нето	88.0	151.5	100.4	166.9	506.9	49.9	76.6	36.2	34.8	70.9	54.5	33.6	60.5	417.0
Портфолио инвестиции, нето	20.5	45.6	28.0	20.2	114.4	-0.9	-3.4	-3.9	-4.4	-4.2	-2.6	3.1	-6.2	-22.5
Други инвестиции, нето	-92.4	-169.2	39.6	146.5	-75.5	-9.2	22.2	43.6	26.0	13.1	98.7	36.7	32.4	263.6
Трговски кредити, нето	-38.0	-75.9	-1.0	86.0	-29.0	-8.6	1.1	-6.6	25.8	-1.1	39.5	21.0	35.2	106.3
Заеми, нето	-42.1	-135.7	13.9	35.3	-128.7	-3.7	-0.7	1.9	2.8	-12.6	36.8	5.3	0.1	-2.5
Валутни и депозити, нето	-16.8	20.2	12.8	-10.3	5.9	-4.0	19.7	45.1	-8.3	0.0	16.0	7.0	-4.9	70.7
од кои: монетарна власт, нето	0.0	0.0	0.0	-0.1	-0.2	7.4	0.1	3.2	-0.2	6.1	0.0	0.0	0.0	16.6
комерцијални банки, нето	-3.8	41.2	26.9	4.2	68.4	-9.4	19.4	37.2	-8.3	-1.8	19.4	2.7	-12.9	46.3
останати сектори, нето	-12.9	-20.9	-14.0	-14.5	-62.3	-1.9	0.1	4.7	0.2	-4.2	-3.4	4.3	8.0	7.8
Други, нето	4.5	22.2	13.9	35.6	76.2	7.1	2.1	3.2	5.8	26.8	6.4	3.4	2.0	56.8
Бруто официјални резерви, (- = зголемување) /4	5.3	-11.2	-101.4	5.6	-101.8	6.5	-11.9	13.4	19.2	-13.0	-29.7	-14.0	-39.9	-69.4
III. Грешки и пропусни	1.0	-7.3	-16.6	-10.0	-32.8	-5.1	-1.5	-6.1	-3.5	-2.5	-5.1	-4.3	7.7	-20.5

1/ Претходни податоци.

2/ Увозот е прикажан на ф.о.б. паритет согласно V издание на прирачникот за платен биланс од ММФ.

Пресметката на ц.и.ф. - ф.о.б. факторот како процент од увозот ц.и.ф. изнесува 4,14%

За 2006, 2007 и 2008 година направено е и временско прилагодување за увозот на електрична енергија.

3/ Промени во методологијата: Податоците за платниот биланс за 2007 год. вклучуваат проценки на вредностите на одредени елементи во ставките директни инвестиции и доход - при основа на податоците од новиот извор на податоци (годишен прашалник за странски вложувања ДИ-22) расположливи заклучно со 2006 година

4/ Без монетарно злато и курсни разлики

5/ Од почетокот на 2008 година во податокот за доход е вклучен и износот на пресметана камата на странски должнички хартии од вредност.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 6
Надворешнотрговска размена

	IX.2008	I-IX.2008	IX.2008		IX.2008		I-IX.2008	
			VIII.2008		IX.2007		I-IX.2007	
			износ	%	износ	%	износ	%
Вкупна размена	619.2	5,575.4	32.8	5.6	118.3	23.6	1,165.4	26.4
Извоз	243.0	2,058.1	43.4	21.7	48.5	25.0	249.1	13.8
Увоз	376.1	3,517.3	-10.6	-2.7	69.7	22.8	916.3	35.2
Салдо	-133.1	-1,459.2	54.0	-28.9	-21.2	19.0	-667.3	84.3

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Табела 7
Монетарни движења, октомври 2008 година

	31.12.2007	31.03.2008	30.06.2008	31.07.2008	31.08.2008	30.09.2008	31.10.2008	месечна промена (31.10.2008/ 30.09.2008)		годишна промена (31.10.2008/ 31.10.2007)
	остварено	остварено	остварено	остварено	остварено	остварено	остварено	во мил.ден	во %	во %
<i>во милиони денари</i>										
Парична маса M4	175.553	178.277	189.663	192.116	196.689	197.053	194.634	-2.419	-1,2	19,5
Готови пари во оптик	17.927	15.746	16.180	16.763	16.376	16.552	16.608	56	0,3	0,2
Денарски депозити ¹	89.077	90.102	96.889	96.886	98.788	98.037	97.228	-809	-0,8	20,9
Девизни депозити	68.549	72.429	76.594	78.467	81.525	82.464	80.798	-1.666	-2,0	22,7
Вкупни депозити	157.626	162.531	173.483	175.353	180.313	180.501	178.026	-2.475	-1,4	21,7
Примарни пари ²	37.586	34.223	38.854	40.115	37.214	38.844	40.470	1.626	4,2	19,2

¹ Вклучени се и депозитни пари, депозити на општвините и установи на јавен сектор.

² Вклучува задолжителна резерва на девизни депозити.

	31.12.2007	31.03.2008	30.06.2008	31.07.2008	31.08.2008	30.09.2008	31.10.2008	месечна промена (31.10.2008/ 30.09.2008)		годишна промена (31.10.2008/ 31.10.2007)
	остварено	остварено	остварено	остварено	остварено	остварено	остварено	во мил.ден	во %	во %
<i>во милиони денари</i>										
Кредити на приватен сектор	124.875	137.050	149.206	153.918	156.121	160.222	163.307	3.085	1,9	39,6
Во денари	94.496	105.345	114.910	118.047	119.487	122.402	125.236	2.834	2,3	41,5
Во странска валута	30.379	31.705	34.296	35.871	36.634	37.820	38.071	251	0,7	33,7
Нето девизна актива на банките	15.459	12.550	10.991	10.649	11.946	8.956	2.745	-6.211	-69,4	-84,7

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 8
Монетарни агрегати
(во %)

по %	период во однос на претходен период								годишна промена								
	2007				2008				2006	2007				2008			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	октомври		Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	октомври
M0	-6,1	8,5	2,2	15,5	-8,9	13,5	-0,02	4,20	21,4	18,9	18,2	18,9	20,2	16,6	22,0	19,4	19,2
M1	-1,4	6,0	8,3	16,3	-6,9	11,1	0,50	-2,10	17,1	22,5	18,0	22,6	31,7	24,4	30,4	21	20,8
M4	4,7	9,7	3,7	8,8	1,3	6,3	4,0	-1,2	24,9	26,4	32,2	29,9	29,5	25,3	21,4	21,9	19,3
M4-денарски дел	5,1	14,1	5,9	12,2	-1,5	6,6	1,6	-0,6	30,8	33,1	44,3	43,8	42,6	33,6	24,8	19,7	17,1

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 9
Депозити на приватниот сектор*
(во милиони денари)

		состојба	месечна промена		годишна промена	
		31.10.2008	износ	%	износ	%
Вкупни депозити на приватен сектор		147.127	-1.306	-0,9	23.359	18,9
Денарски депозити	Население	36.542	-157	-0,4	920	2,6
	Претпријатија	25.993	379	1,5	5.904	29,4
	Вкупно	66.329	360	0,5	8.418	14,5
Девизни депозити	Население	61.422	-531	-0,9	12.255	24,9
	Претпријатија	18.773	-1.415	-7,0	2.621	16,2
	Вкупно	80.798	-1.666	-2,0	14.941	22,7
Вкупни депозити на население		97.964	-688	-0,7	13.175	15,5
Вкупни депозити на претпријатија		44.766	-1.036	-2,3	8.525	23,5

* Денарските депозити се без депозитни пари.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 10
Кредити на приватниот сектор
(во милиони денари)

		состојба	месечна промена		годишна промена	
		31.10.2008	износ	%	износ	%
Вкупни кредити на приватен сектор		163.307	3.085	1,9	46.310	39,6
Денарски кредити	Население	60.909	1.411	2,4	18.387	43,2
	Претпријатија	63.990	1.420	2,3	18.289	40,0
	Вкупно	125.236	2.834	2,3	36.719	41,5
Девизни кредити	Население	4.372	39	0,9	2.271	108,1
	Претпријатија	33.679	211	0,6	7.312	27,7
	Вкупно	38.071	251	0,7	9.591	33,7
Вкупни кредити на население		65.281	1.450	2,3	20.658	46,3
Вкупни кредити на претпријатија		97.669	1.631	1,7	25.601	35,5

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 11
Кредити на население

		2006				2007				2008			
		Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	октомври
Рочна структура на кредитното портфолио на населението (во %)	Краткорочни	25,0	24,8	24,4	25,1	26,8	27,7	29,2	29,2	29,9	30,2	30,5	30,2
	Долгорочни	75,0	75,2	75,6	74,9	73,2	72,3	70,8	70,8	70,1	69,8	69,5	69,8
Кредити на население според намена (годишни промени, во %)	Станбени кредити	37,1	33,5	35,4	40,1	43,4	45,7	48,2	47,7	48,4	53,3	55,7	58,5
	Рамковни кредити	63,9	68,1	84,9	103,7	125,2	136,9	131,4	112,3	89,6	72,1	56,2	52,2
	Кредити за други намени	32,6	26,8	26,0	31,0	33,9	38,8	45,5	48,7	53,2	45,8	36,6	35,6

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 12
Кредити на претпријатија

		2006				2007				2008			
		Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	октомври
Рочна структура на кредитното портфолио на претпријатијата (во %)	Краткорочни	54,4	53,8	51,0	48,6	47,1	46,0	46,2	43,9	44,9	44,6	44,9	44,5
	Долгорочни	45,6	46,2	49,0	51,4	52,9	54,0	53,8	56,1	55,1	55,4	55,1	55,5
Кредити на претпријатија (годишни промени, во %)	Краткорочни	0,8	13,0	11,1	11,9	8,9	5,9	20,4	17,2	27,0	30,7	29,2	33,7
	Долгорочни	36,1	34,0	30,8	41,1	45,7	44,6	45,8	41,6	38,4	38,2	36,2	37
	Денарски	3,4	14,3	14,2	21,3	22,6	20,2	32,9	29,9	37,4	42,2	37,7	40
	Девизни	42,0	38,5	31,0	32,4	31,4	30,2	32,6	29,4	25,6	22,2	24,9	27,7

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 13
Текови на креирање и повлекување ликвидност

во милиони денари	31.12.2007	31.10.2008	19.11.2008	кумулативно I - X. 2008	19.11.2008 / 31.10.2008
	состојби			текови	
Ликвидни средства на банките (сметки на банките кај НБРМ)	10.415	11.587	14.930	1.172	3.343
Автономни фактори (вкупно):	84.009	78.792	79.335	-3.355	263
Готови пари во оптик	17.969	16.668	16.703	1.301	-35
Девизни трансакции на НБРМ	73.958	79.023	76.190	5.065	-2.833
Денарски депозити на државата кај НБРМ	-9.842	-19.193	-15.957	-9.351	3.236
Готовина во благајна на банките	1.924	2.294	2.399	-370	-105
Монетарни инструменти:	-25.555	-20.150	-16.898	5.405	3.252
Аукции на благајнички записи	-20.995	-18.377	-14.879	2.618	3.498
Државни хартии од вредност за монетарни цели	-4.560	0	0	4.560	0
Задолжителен депозит кај НБРМ	0	-1.773	-2.019	-1.773	-246
Останато	-8.253	-9.131	-9.303	-878	-172

*последните расположливи податоци се однесуваат на 19.11.2008 година.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 14
Каматни стапки

	октомври 2008 година	месечна промена	годишна промена
	во %	во процентни поени	
Каматна стапка на аукциите на благајнички записи (28 дена)	7.0	0.0	2.2
Просечна пондерирана каматна стапка на пазарот на пари (МБКС)*	5.14	0.1	1.7
Каматна стапка на државни записи со рок на достасување од три месеци	7.55	0.1	2.5
	септември 2008 година	месечна промена	годишна промена
	во %	во процентни поени	
Пондирани активни каматни стапки на банките	9.6	0.0	-0.4
Пондирани пасивни каматни стапки на банките	6.1	0.1	1.1

*се однесува на билатералните тргувања.

Извор: Народна банка на Република Македонија.